WIEN 6 BESTELLT 21.5.02 8.V
R. … Kalousdarian … W. 4 …ngasse … Vienne (Autriche)

Է. ՏԱՐԻ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՄԱՅԻՍ 1902 — 412

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար
տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի
համար տարեկան 15
Վեցամսեայ 8
Ամերիկայի համար
Տարեկան 3 տօլ.
Վեցամսեայ 1.50 »
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս., վերջին երեսի համար 20 սանթիմ եւ երեքէն աւելի անգամներու համար 20 ով զեղչ կըլլայ։

Վառնայի համար ձեռքէ 10 սանթիմ

…կ եւ դրամ ղրկել Խմբագրութեան հաս.

Редакция на вѣстникъ
«Шаржумъ»
Варна
Redaction du journal
«Charjoum»
Varna (Bulgarie)

…ուցանել … տուն
Արտասահմանի ձեռքէ
)(20 ՍԱՆԹԻՄ)(
Պուլկարիոյ համար ձեռքէ
≍ 15 ՍԱՆԹԻՄ ≍

ՇԱՐԺՈՒՄԻ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

ԲԱՒԷ ՈՐՔԱՆ ԼՌԵՑԻՆՔ

Ուրախութեամբ կարդացինք «Շարժում»ի այն յօդուածը, որու մէջ շատ գեղեցկօրէն եւ խրատացիօրէն յօդուածագիրը պարզած էր Պատուելի Թումայեանի արարքները — այն է, ազգին անունը մէջ սեղ ձգելով բաժանորդ որսալ եւ իր անօգուտ գործը յառաջ տանիլ — սակայն մենք որ անձամբ իբր որբ եւ ուսանող !!! հոգ ըլլալու պատիւը ունեցած ենք, կուզենք այսօր խնդիրը հասարակութեան պարզել իր ամբողջ գոյներով եւ էութեամբ ու այդ դիմակը վար առնել։

Եթէ Թումայեանի «Պատանի» թերթին ծրագրէն սկսելով մինչեւ Երգ. թիւը թղթատէք — որուն ամէն մէկ կէտը իր գրչին արդիւնքն է, հազիւ մէկ կամ երկու բացառութեամբ, որոնք կրկին աղուոր չեն, — պիտի տեսնէք թէ նպատակը ուրիշ բան չէ, բայց միայն բողոքական մեր ծանօթ քուրջին — Աւետարերին — գործը շարունակել, անշուշտ ոչ անոր նման բացարձակապէս, այլ վարպետօրէն ձեւերով որոնց խիստ յաջողութիւն ունի ինքը։

Ինչ էր ծրագրին մէջ յայտնած ծրագիրը, որուն համար ամէն կողմէն սկսան գովութիւններ կարդալ — բարոյական միութիւն մը հաստատել եւ «Պատանի»ն ալ անոր օրկանը ընելով ազգին անդին մասնաճիւղեր հաստատել։ Ու այս, մինչեւ Երգ թիւը ձուլուելով ու ձուլուելով կուգայ իր նպատակը ըստ բաւականին յայտնել։ Անգլիոյ մէջ եղած «Երիտասարդաց Քրիստոնէական ընկերութեան» անունը յիշելով՝ կը յարէ «Պատանի»ն քարոզած բարոյական միութիւնն ալ այսպիսի մի բան է տարիքով աւելի փոքրներու համար»։ Ուրեմն այս բաւական պարզ է խնդիրը յայտնելու. մանաւանդ այն անձն ալ է որ ասկէ երկու երեք տարի առաջ Մանչեսթրի քահանային ալ յայտնած էր թէ քանի որ տղաքը բողոքական հաց կուտեն, պէտք է անոնց օրէնքներուն համակերպինք։ Ինչ կսպասէք սիրելի ընթերցողք այս տեսակ հայրենասէրէ մը զոր շատեր կը սիրեն կոչել նմանները, զանոնք միայն դուրսէն տեսած ու քննած ըլլալով։

Ազգային այս դառն ճգնաժամին, փոխանակ մանուկները ազգային ազատ գաղափարներով ու վառ խորհուրդներով սնուցանելու եւ ապագայ անվախ սերունդ մը պատրաստելու, Անգլիոյ նման ազատ երկրի մը անկիւնէն սկսած է մեր բերնով հնադարեան տափակ գաղափարներ ու վանական վարդապետի մը մգլոտած հէքեաթներ կարդալ անոնց գըլխուն, ու կրկին շատերը շողոքորթութեան սիրոյն չեն դլանար ներբողներ հիւսել, առանց իրենց ճշմարիտ գաղափարն յայտնելու։

Սակայն եւ այնպէս անոնք ալ այնքան նախատելու չեն, քանի որ նպատակնին էր պատանիները քաջալերել, առանց գիտնալու թէ հոն ներկայացողը Թումայեանն էր, ոչ թէ երեւակայական «խումբ մը պատանի ուսանողներու»։

Անշուշտ ամէն ոք 3րդ Թուոյն մէջ տեսաւ այդ գովասանքներու հաւաքածոն, որ անամօթաբար գրուած հոն առանց փոյթ ընելու որ ատոնք բոլորն ալ անգիտակցաբար ուղղուած էին մեզ, տղոցս, եւ քանի որ մենք ալ ոչ բաժին եւ ոչ ալ մաս ունէինք այդ գործին մէջ. ինչու արտատպեց հոն, ուրեմն կրկին մեր բառերը կը պարզուին. բաժանորդը որսալու եւ ընթերցողը շլացնելու համար, թէ քանի որ պատանիներ են մեզ կը մընայ զանոնք քաջալերել։ Կարդացէք «Մշակ»ի խրախուսականը, եւ ատոնք հակառակ մեր գայրոյթին, իրեն հաճոյքը միայն կը շարժէին։

Հինգերորդ ամիսը լրացած է եւ դեռ հրապարակաւ չէ յայտնուած թէ ատիկա մեր գործը չէ, այլ Թումայեանին. — ահա այս է որ կը իրենց ընենք իրմէ եւ եթէ չը յայտնէ բացարձակապէս առանց դարձուածքներու յանձնաժամ խրատունք պիտի ունենանք կոչել զինքը խաբեբայ մը, հակառակ «ճշմարտախօսութիւն» քարոզող պատուելի մը ըլլալուն։

Արդէն վերջերս սկսած է Մարզուանէն, Միսիօնարներու ծոցէն բերած ցաւագար ապուշի մը բերնով ալ նամակներ դրկել ազգին անդին, զոր ծակատար գտնելու եւայլնի համար, իր Խ. Ց. Գոճամանեան անունը փոխելով Խ. Յ. Երեցի բերել պատանի, թէպէտ եւ եկած է հոն իբր վար ժապետ։ Իսկ խմբագրութեանց ուղարկուած նամակները բոլորն ալ Թումայեանի ձեռքով են, առանց մինչեւ իսկ տղաքը լուր մը ունենալու այդ մասին։ Միայն հատ մը, որ ղրկուեցաւ «Բազմավէպ»ի խմբագրութեան, ան ալ բանի էր։ Օր մը տղան կանչելով ըսած է թէ ձեր ընկերութեան անունով տպած թղթերնուդ վրայ նամակ մը գրէ «Բազմավէպ»ի եւ շնորհակալութիւն յայտնելով խնդրէ «Պատանի»ները գրուել։ Տղան կը պատասխանէ թէ ինքը իրաւունք չունի եւ պէտք է տղոց հարցնէ։ Տղայք կը հակառակին եւ երբ Թումայեան կը լսէ «դուն գրէ վնաս չունի» կըսէ ու տղան կը ստիպուի — մեր «պատանի»ները հաճեցէք գրուել. ըսելով նամակը գրեց Թումայեանի փափաքածին համեմատ ու ասոր պատասխանն կը տեսնուի յաջորդ ամսուան «Բազմավէպ»ներուն մէջ։ Ահա դէպք մը՝ որուն ականատես եղած ենք եւ այլոց որ անծանօթ են, կը փութանք ծանուցանել իրենց. թող լսէ հասարակութիւնը ուրեմն, քանի դեռ կանուխ է։

Մենք մինչեւ այսօր որբանոցին մէջ կաշկանդուած ըլլալով չէինք կրցած յայտնել, բայց հիմա որ հեռացած ենք, կը պարզենք ամէն բան ու երեւան կը հանենք իսէր մեր դժբախտ պատանեաց։ Բայց եթէ ընթերցողը մեր բառերուն ալ հաւատք չը կրնար ընծայել. կը խնդրենք «Բազմավէպ»ի խմբագրութենէն հրապարակաւ յայտնել որ չը հաճի իրեն այդպէս նամակ մը, եթէ այո, ուրեմն ապահով պիտի ըլլայ թէ մեր բառերը գլխովին ճշմարտութիւն են, եւ ոչ թէ վայրագկոտ կիրքերու յագուրդ մը տալ, որ շատ հեռի է մեր նպատակէն։

Բայց, անշուշտ, ընթերցողը պիտի խորհի թէ արդեօք Զինադուղ մը երեւան հանող մը կրնայ այդպէս բան մը ընել։ Եթէ ներքին կեղծաւորութեան ականատես լինիք, չը պիտի ըսէք այդ, քանի որ ինքն էր «Իրաւունք»ի խմբագիրը «Խնլառ» կոչողը. եւ ինչու, որովհետեւ խեղճ մարդը Լոնտոնէն իր դժնշատ իրաւացիօրէն գրուած յղթակցութիւն մը հիւրնկալած էր։

Լսեցէ՛ք, ուրեմն, Զինադուղի հեղինակին ճշմարտասիրութիւնը ու ազգասիրութիւնը։ Ուստի, առի լոկ միջոց մըն էր ժողովուրդը իրեն շահելու, որպէսզի ժամանակին երբ երեւան գայ ամէն ինչ ընթերցողը չը կրնայ հաւատք ընծայել բայց ատոնք անօգուտ են, քանի որ մենք տղաքս ողջ ենք եւ կարողութիւն ունինք զանոնք պարզելու։

Սթափէ՛. սիրելի ընթերցող, եւ թող մի տար որ կրկին զքեզ խաբեն. ձգէ՛ լռմար որբի մը զանձանակը եւ ապահով եղիր թէ արդիւնքը քառապատիկ է, քան այդ քուրջին նուիրելէ։

Ալ ժամանակն է որ ամէն ինչ պարզուի եւ երեւան գայ, բաւ է որքան լռեցինք։

Երկու Որբեր

23 ապրիլ 1902
Լոնտոն

ԽՕՑԻ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

(Շար. նախ. թիւէն եւ վերջ)

Քանի որ մեր նպատակն է շատ համառօտ ներկայացնել Խօյի Գերմանական որբանոցը, իսկ եղբայրութիւնը թողնել հայ հասարակութեան, մի վերջին դէպք եւս պատմելու թոյլ տուր ինձ ընթերցող եւ ապա կը դադարեցնեմ առ այժմ։

Մօտ մի ամիս առաջ Սալմաստ եկան երկու որբեր. սրանք իմ նախկին աշակերտը լինելով, շատ ցանկացի իմանալ սոցա որբանոցից դուրս գալու պատճառը, իմացայ, որ երկուսն էլ շատ են սիրելիս եղել Նորիկ հիւս վարպետին, այն աստիճան, որ Նրա դուր. սրբելու պատճառով այլ եւս չեն ուզեցել ապրել որբանոցում. Բայց այդ չէ խնդիրը. Ես մի ուրիշ տարօրինակութիւն տեսայ, այն է որ որբերից մեծը, որ մի գեղատեսիլ տղայ է, գանւում էր որբանոցի վարժուհի (իմա՛ աղախին, որովհետեւ լոկ անունն է վարժուհի. եւ որովհետեւ ոչ մի դաս չի տալիս որբ-որբուհիներին) մի աւորի աղջկայ հօր տանը. քննեցաւ պատճառը այդտեղ գտնուելուն եւ տղայի պատմելուց ու վարժուհու նամակներից երեւաց որ սրանք ամբողջ մի տարի բարեկամութիւն են ունեցել… վերջն այնքան առաջացել են, որ աղջիկը պահանջել է եւ առել մի ոսկեհայ մատանի իբրեւ նշան ապագայ ամուսնութեան. բացի այդ ութ թիւման (16 րուբլի) էլ կանխիկ փողով կը հարցնէք անշուշտ, թէ ո՞ր տեղից էր մի որբի այդքան կարողութիւն. Նա ստացել էր մի ուրիշ ոսկ աղախնից, որ շատ էր սիրում իրան։ Տղան ուղարկեցաւ Թաւրիզ Հայոց առաջնորդ Բարձր. Եզիշէ Ծ. Վ. Մուրատեանի մօտ, որ ամէն ինչ պատմէ Նրան, այդ աւորի աղջկան դուրս վռնդելու համար որբանոցից, Առաջնորդը խոստացել էր այդ անել տալ, բայց մինչեւ հիմայ դեռ ոչինչ չէ արուած այնպէս որ նա դարձեալ որբանոցումն է։ Այդ լիրբ աւորուհին, որ ցանկանում էր ամուսնանալ մի 16 ամեայ պատանու հետ, 23-24 տարիքից պակաս չունի, եւ նախ քան որբանոց մտնելն էլ նա այդպէս է եղել, ես փաստ ունեմ դրան էլ։

Ահա՛ այդպէս, բոլոր որբ-որբուհիներին արդէն յայտնի պոռնիկը այժմ իրանց մէջն է, ինչո՞ւ, որովհետեւ օրիորդ Մանիա Հէնկելմանը նրան պաշտպանում է եւ չի ուզում արձակել, որպէսզի իր գաղտնիք-

ներն էլ չը բացւին ։

Նոյն կառավարչուհին ... րանը յանձնեց երկու համբ... և նոյն ժամանակ սարկաւար... ձանց, որոնց պատրաստած աշակերտները բաւական հայ մարդիկ ... դուրս գան ։ Ապագան ամեն ինչ կը պարզի, բայց որբանոցի ներկան շատ վատ նախազգացութիւն է տալիս մեզ, այնպէս որ պէտք է բոլորովին յոյսը կտրել սրանից ։

Իսկ թէ գերմանացիք ինչ նպատակով են ղեկավարում այդ հաստատութիւնը, այդ էլ կամաց կամաց պարզւում է ։ Մենք չենք կարող խաբւել կեղծ մարդասիրութիւնից և թաքցնել ճշմարտութիւնը ։

Որբանոցի նախկին ուսուցիչ
Մարգար Մ. Ղազարեան

14 Մարտ
Սալմաստ—Հավթվան

ԿԱԹՈԼԻԿ ՄԻՍԻՈՆԱՐՆԵՐԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

(Տես. նախորդ թիւն եւ վերջ)

Տեսնենք թէ նեղ հայեացքի տէր ըլինողների դպրոցի դաստիարակութեան ու կրթական որքան է համապատասխան այդ բաների ։ Առաջին բանն, որ աչքի է ընկնում, դա մեթոդի բացակայութիւնն է և կրօնական փթացնող ուղղութիւնն ։ Թէ ինչպէս են անցնում այնտեղ մասնաւորապէս հայերէնն ու կրօնն, ճիշտն ասած մի յարմար բառ չեմ գտնում, ողորմելի . ամենանուաստ ածականն ։ Հայերէնի ուսուցիչ են վարձել մի վերին աստիճանի տգէտ համբակ, որին պատրաստական աշակերտն ուսուցչութիւն կարող է անել ։ Վարձել է միայն իր մի բարեմասնութեան համար՝ կաթոլիկութեան է յարել ։

Իսկ կրօ՞նն . խղճալի է . . . ցաւալի է խեղճ աշակերտների դրութիւնն, որոնց ուղեղն մանուկ հասակից լցնում են 4 դրժոխքների, սատանաների և ու...ի մասնաւորակերպերով, ... ժամանակ հասկացնում ..., որ «լոյս կիրառ» ախ ներողութիւն. որ «մէկ է Յիսուս և պապն է նրա փոխանորդն, կաթոլ. է ճշմարիտ քրիստոնէութիւնն» ։ Ու յետոյ ասում են թէ կրօնական նեղ հայեացքի տէր մարդ չենք ։ Բայց հայ երեխաներն իբրև քրիստոնեաների զաւակներ պարտաւոր են քրիստ. վարդ. սովորել ։ Ապացուցէք որ այդպէս չէք, հայ զաւակներին քրիստ. վարդ. սովորեցրէք այն դասագրքերով ինչով անցնում են հայ դպրոցներում և ոչ թէ Թեհրանում միսիոնարութեան տպած այդ ողորմելի տետրակով. կան շատ ուրիշ փաստեր էլ, բայց բաւական է, առանց այն էլ յօդւածս շատ երկարացաւ ։ Մի խօսք էլ կասեմ ու կը վերջացնեմ ։

Ձը գիտեմ որտեղ կարդացի թէ մի նշանաւոր բրահման ասել է . «եթէ միսիոնարներն ինչ որ քարոզում են, այն իրանք էլ գործադրեն, Հնդկաստանն կարճ միջոցում քրիստոնեայ կը դառնայ» ։ Որքան ընտրող խօսքեր ։ «Քրիստոնէական բարութեան և ներողամտութեան» անունով գործող վերոյիշեալ կաթ. միս. իր մի վարմունքով ցոյց տուեց, որ բրահման շատ ճիշդ է ասել . մի վարմունք, որ ամենաքարասիրտ մարդուն անգամ սարսռեցնել է ազդում ։ Յունվարին . երբ Թաւրիզում մանուկների մէջ սարսափելի կերպով տարածված էր վարակիչ հիւանդութիւններն, կաթ. դպրոցումն էլ հիւանդանում է գաւառացի գիշերօթիկներից մի փոքրիկ մանուկ, որ յատկապէս պրօպականդայի համար էր պատրաստվում և ապագայում կաթոլիկ հոգեւոր կոչումն պիտի ստանար ։ Մի քանի օր պահելուց յետոյ, երբ տեսնում են, որ հիւանդի դրութիւնն վատթարանում է, միսիոնարներն քրիստոնէական բարեխղճութեամբ լցւած հոգեվարք երախային դուրս փողոցն էին շպրտում . . . թշուառ գոհն ճար չգտնելով առաջնորդարանն է ապաստան գտնում, ուր և շուտով մեռնում է . . դուցէ Եւրոպայում, որի անունից այնքան սիրում են խօսել նրանք, քրիստ. բարութիւնն այսպէս է հասկացվում, ո՞վ գիտէ . բայց մենք տգէտ ասիացիքս դրան ասում ենք վերին աստիճանի անխղճութիւն ։ Վերջացնելով մեր խօսքն . մենք յոյս ենք յայտնում, որ կաթ. դպրոցում եղող աշակերտների ծնողներն ի նկատի առնելով այն հակառողջական թմրեցնող և կրօնական նեղ ոգով տոգորված կարգերն, որոնք ծառայում են մի մեծ նպատակի, ժամ առաջ այնտեղից կը հանեն իրանց զաւակներին և հայոց դպրոցներն կտան, որոնք նրանից շատ և շատ բարձր են կանգնած ։ . . .

22 մարտ
Թավրիզ

ՅՈՒԷ՞Ք . . . ԿԵՂԷ՞Ք . . .

(Ջասկի պատմութիւն)

Սնորի յիշատակին

Փոթորկի պայթումին ճիշդ յաջորդ տարին էր ։

Այդ տարուան ապրիլը, կարծես նախորդի կարմիրէն զունազարդարուած՝ այս անգամ բերած էր իրական կարմիր Ջատիկը ։ Բնութիւնը խոլ հրճուանքով մը կը խայտար և ամենուրեք զուարթութիւն և պայծառութիւն կը սփռէր ։

Արեւն ալ իր ջանքերը չէր խնայած ամեն ինչ այրելու և խանձելու ատրճան հրաձիգ ճառագայթներ արձակելով չորս կողմ . որ հաճոյքէ աւելի տաղտկութիւն մը կը պատճառէր զայն վայելողներուն ։

Սակայն ի՞նչ դրութեան մէջ կը գտնուէր մարդը-բնութեան այդ խորհրդաւոր կենդանի միստիքը-հոգ... էական կէտը ։

Դաշտերն ու ծառաստանները իրենց կանաչութիւնը ըստ բաւականին պա... հած էին, խարխուլ հիւղակները մ... մասամբ կենդանի կը մնային, ա... կոյն և այնպէս փողոցները յուռ էին մահուան լռութիւն մը, որ այդ ա... րախ բնութեան մէջ իսկ վախ ու սարսուռ կազդէ ։ Շուկայի մարդոց խմ... տուքը, աղոց փողոցային աղմուկը, ... անական պայծառ դէմքերը բոլորն ... դօզէթի բացակայութենէն խռո... փողի գոյնը և երեւոյթ ստացեր էին համակ ։

Դժբաղդութեան դիցուհին սեւ, ամ... մը բերած էր սուգաստանքի գ... վրայ ։

* * *

Բայց և այնպէս, մայլն ու խ... ւարը . որ սահմանուած են յոկ սարսափ ու երկիւղ ազդելու, կարծես նոր ոգեւորութիւն մը յառաջ բերին այս դառնակսկիծ գիւղաքաղաքի վրայ ։

Ամայի փողոցներուն մէջ սկսան մերթ ընդ մերթ կորաքամակ ալե... ւորները ուրուականները տեսնուիլ, որք բորբոքչական մոլեռանդ հայ... ճեպով մը, ականջնին հեռուէն լսուող զանգակին մելամաղձոտ զանգիւններուն ուղղած, կը յառաջանային տաճարին . դէպի Աղօթքի Սրբազան Տունը ։

Ջատկի ճրագալոյց էր ։ Կրօնամոլ նախապաշարեալներու բաղձալի գիշերը, իրենց երկարաձիգ նուիրական պահքն ու ծոմը աւրելու օրը ։

Ու «րեւր»՝ իրեն ազգած տրտմու... վոր թախիծէն վրդոված, կը փախթար երեկոյեան հանգրուանը . մարդ... կային վայրագ աչքերէն ծածկուելու համար, տեղի տալով մահիկաձեւ լու... րագոյն լուսնին, որ անմիջապէս յաջորդեց, իր արքանեակները չորսի... հաւաքած, ամեն ինչ իր արծաթագոյն տեսքով լուսաւորելով ։

Սակայն կրկին խորհրդաւոր լռութիւնը չուշացաւ պարապին վրայ ծանրանալ ու կեանքի և մահու կրկնութիւնը ցոյց տալ ։

* * *

Հիմա, վերջին ճաճանչող շողշողուն լոյսին շնորհիւ, կարելի էր նշմարել մօտաւորապէս անտառէն դուրս ապրող ծխաւոր մը ։ Համակ պարապագինեա...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԵՐԱԾԻՆ

ՄԱՍ Ա.

ԳԼՈՒԽ 1

Տաղիկեանը՝ առանց ուշադրութիւն դարձնելու իր առաջ եկող ոստիկանի վրա, հասաւ կայարան . քաշվեց մի անկիւն, գրպանից ռուսերէն լրագիր հանեց եւ սկսեց կարդալ . Լրագիրը ռուսական ազատամիտ տարրերի օրգան համարված թերթերից մին էր ։ Ոստիկանն էլ նրա մօտ, մօտեցաւ բուֆէին . կերակուր պահանջեց ու գնաց տեղաւորվեց Տաղիկեանին մօտ գտնված սեղանի քովը, ու սկսեց ինքնագոհ կերպով խաղալ իր սրածայր ընչացքների հետ ։

Տաղիկեանը նկատեց անհաճելի հարեւանի ներկայութիւնը, բայց կրկին շարունակեց կարդալ ։ Ոստիկանի աչքերից չը խուսափեցին Տաղիկեանի դժգոհութեան նշանները, նա «քէֆի տակին ծիծաղեց» . կարծես ասելով —ինչքան ուզում ես բարկացիր, ես այստեղից չեմ հեռանալ մինչեւ որ չիմանամ թէ ո՞ւր ես գնում ։

Այդ վայրկեանին կառապան Թաթարը եկաւ, ու աչքերը սրահի չորս կողմը դարձնելուց յետոյ՝ մօտեցաւ Տաղիկեանին ասելով՝

—Պարոն, ես պատրաստ եմ, ճամբայ ընկնենք, հազիւ կարողանանք ժամի ինին հասնել . պէտք է շտապել, որովհետեւ լուսին չը կայ . մութ գիշերներ են անում ։

—Շատ լաւ, վերցրու պայուսակս պատասխանեց Տաղիկեանը . ես էլ ահա գալիս եմ ։

Թաթարը պայուսակը վերցրեց, Տաղիկեանը ինքնիրեն մի քիչ հաւաքեց, ու, առանց ոստիկանի վրա նայելու, սրահից դուրս եկաւ ։

* * *

Մի քանի վայրկեանից յետոյ, Տաղիկեանը երկայն ու բաց կառքի ետեւում հաւի պէս թառած, ծուլը ծուլ լինելով ճեղքում էր, հիւսիսային Խրիմի ամայի ու չորացած դաշտը ։

Թաթարը բաւական արագ էր քշում ձիերին ։ Յանկարծ Տաղիկեանի աչքերին ընկան բազմաթիւ քամու աղացքներ . նրանց կատարներին ամրացրած աստղաձեւ ու խոշոր ճախարակները պտտվում էին արագաբար ։

Քամու աղացները Տաղիկեանի միտը բերին անմահ Սէրվանտէսի նոյն պէս յաւիտենական Դոնքիշոտին ։

Ու Տաղիկեան ժպտաց, մտածելով .

— Սէրվանտէսի Դոնքիշոտը կռիւ էր փնտռում, և հակառակորդ չը գտնելով կռւում էր քամաղացներին հետ . Իսկ ես կռւից փախչում եմ ։

Բայց ինչպէս չը փախչեմ . կռւելը մաքառելը անկարելի է դառնում . ոչ միայն մաքառելը, այլ և ապրելը ։ Ու ոգեւորող ոչ մի բան չը մնաց ինձ համար . Ճիշդ նկատեց Գօլուբեվը, թէեւ որս կոտրվեցին, և շատ շուտով . բայց թէրեւս ժամանակաւոր լինի այս . Գնանք տեսնենք . ինչ դուրս կը գայ ։

Ձիերը յոգնեցին, կառապանը մի քիչ թուլացրեց ձիերի ընթացքը, դառնալով Տաղիկեանին ասաց .

— Պարոն, ա՛յ, այնտեղ, տեսնում ես՞ մեր գիւղն է . գնանք մի կէս ժամ այն տեղ հանգստանանք, մի տանը թէյ կը խմենք . ես էլ ձիերին միք տեսնեմ, և յետոյ ճամբա կ'ընկնենք, երկու օր է որ տանից դուրս եմ եկել, մի պատիկ ալ տեսնեմ, շատ կարօտեցի ։

— Շատ լաւ, պատասխանեց Տաղիկեանը . գնանք ։

— Ես գիտէի որ դու լաւ պարոն ես, պատասխանեց Թաթարը . դու էլ կին, երեխա ունե՞ս ։

— Չունեմ, ոչ կին . ոչ երեխա, ոչ հայր . ոչ մայր . ոչ քոյր և ոչ եղբայր ։

քիւրտի տարազով, իսկ դիմագիծով և իրանով հնադարեան քաջայաղթ Գողիաթը։

Իր սէգ Նժոյգին սկամայ դանդաղկոտ քայլերուն ապաւինած, կը ճեղքէր տրտմաթախիծ փողոցը, ուրկէ՝ քանի մը օր առաջ հարիւրներ կաշկանդուելով քշուա՛ծ, տարուած էին Կեսա՛րի-բանտին և աքսորին խորերը, Մահմէտի պիղծ խորանին իբրև ողջակէզ մատուցուելու համար։

Երկա՛ր կանգ կառնէր իւրաքանչիւր խրճիթի առջև ու խորազգաց՝ ներսը կատարուող եղեռնութիւնները կը կռահէր։ Հոս ուստեանի չգոյութեան ողբ, հոն եղբօր, կամ երկան, կամ տղու կորստեան կոծ. ամէն օրուան մեծութեան և սրբութեան դէմ անէծք և նախատինք... անդին ցաւ և արցունք... ու այս ամենուն հանդէպ՝ երբեմն հեգնական, երբեմն կարեկցական, մերթ բարկութեան և մերթ վրէժի անզուսպ շարժումներ կերևէին վրան։

Ցանկարծ՝ տարօրինակ աղմուկ մը չփոխած, Նժոյգին սանձը ուժգին ետ քաշեց ու ձին ընկրկելով խրճիթի մը առջև կանգ առաւ։

Հիմա, շնչառութիւնն ալ զատած, ամեն զգայարան լսելիքի վերածելով, անյագ անձուկ մը կունկնդրէր ներսէն լսուող ձայները։

— Մա՛յր, ո՞ւր է կարմիր հաւկիթը... հայրս ո՞ւր է... ինչո՞ւ չեկաւ... ո՞ւր գնաց... ո՞վ տարաւ... ի՞նչ պիտի ընէ... ե՞րբ պիտի գայ..։

Անընդհատ կը յեղյեղուէր այդ կտրուկ յանկերգը պզտիկներու լալիւնին և հեծկլտուքին հետ, միօրինակ, հեղձամղձուկ ձայնով մը։

Ձիաւորը՝ ձեռքը քարացած կուրծքին վրայ դրած, հիմա կուզէ հրակայլակ աչքերով խրախան պատկերը դիտել։ Վտիտ իրան մը, երեսը ափերուն մէջ սեղմած, բոլորովին անըզգայ կատարուած կոծերուն, արտասուքի մշտահոս հեղեղը կը պարպէր թաց աչքերէն։

— Ա՛խ, ուշ հասանք, ո՛ւշ... դուրս թռաւ ձիաւորին փոթորկոտ հոգւոյն խորքէն. ու ապա հեղ մը գիւղին շուրջը նայելով, գոնէ մէկ երկու օր դիմադրէիք...

Մօտակայ անտառներն ապաստանող հայդուկային խմբին լրաբերն էր ան, որք գիւղին ցաւալի դրութիւնը լսելով փութացած էին օգնութեան, սակայն մինչև իրենց հասնիլը արդէն ամեն ինչ աւարտած էր. ու այժմ, մեր արի ձիաւոր հայդուկը, որպէս պահապան հրեշտակ, կը հսկէր գիւղը, անոնց վիշտերուն կարեկցելով։

Վերջին անգամ մ'ալ հիւղակէն ներս նայեցաւ։ Պզտիկները-բնութեան այդ անմեղ արարածները-ա՛յ, իրենց մօր ցոյց տուած անտարբերութենէն յուսահատ անոր վրայ կը խուժեն յախուռն թափով մը, և հագուստին ծայրերէն, թևերէն ու մազերէն քաշքշելով.

— Մա՛յր, հաւկիթ կուզենք... կարմիր... հայրը ինչո՞ւ բան...

Ու կինը, այս դղրդումէն սթափած՝ վեր ցատկեց խելայեղ, և քանի մը խօլ երազանքէ արթնցողի շարժումներ գործեց, որ բաւական եղան պզտիկ ապստամբները լռեցնելով մէկ մէկ անկիւն կծկտեցնել։

Նոյն թափով դուրս ելաւ և առնելով երեք հաւկիթ գարանէն, տարաւ թաթխեց ամուսնոյն արեան մէջ, որ իր մի քանի օր առաջուան դիմադրութեան համար թափած էր և դեռ կաթ կաթ կը փչար դուռը՝ բակը, ու բերելով պզտիկներուն, զայրոյթի անեղ շեշտով մը.

— Առէ՛ք... կերէ՛ք... արիւնն ալ խմեցէ՛ք... հօրերնուդ արիւնն է...

— Ու անոր վրէժն ալ լուծեցէք վաղը... լսուի եղաւ դուրսէն ձիաւորին հզօր ձայնը, և Նժոյգին կողին քանի մը ուժգին հարուածներ պատճելով՝ նորէն ուղղուեցաւ դիմացի անտառը և մացառներուն մէջ շուտով անյայտացաւ...

Ցոլակ

Լօնտօն

ՍՈՒՏ ՉԷ(*)

ԱՌ Պ. ՎԱՐԴՕ

Ինչ որ ըսած ենք պր. Տիգրան Աճեմեանի սուտ չէ, եթէ մոռցած էք եղելութիւնը կը յիշեցնենք, եթէ ճանչցած էք մեզ նկատմամբ ձեր բռնած ընթացքի մասին Ըլլար կը ներենք, մի յուզուիք այդքան, մենք պապեր չենք, կրնանք սխալիլ։

Ը՛լ յիշէք անշուշտ, մի քանի ամիս առաջ, Հ. Գրիգորեան ստորագրութեամբ ձեզ ղրկուած էր Կալայի Տէր Ղևոնդ քահանայ Փափազեանին մասին գրուած մի խիստ կարեւոր յօդուած, որը պատասխան մըն էր. կամ հերքում մը ձեր թերթի մէջ *** ստորագրութեամբ տպուած գրուած յօդուածի մը։ Կարեւոր էր յօդուածը, որովհետև ուղղակի և գաւաճան քահանայի մը մասին գրուած էր, բայց դուք չը հրատարակեցիք կամ չուզեցիք հրատարակել, առարկելով թէ «գրութիւնը երկար է»։ Պր. Խմբագիր, թոյլ տուէք մեզ ըսել, որ քիչ թէ շատ, մենք ալ խմբագրական օրէնքներու վրայ գաղափար ունինք և համոզուած ենք ու համոզուած ենք թէ դուք ևս պէտք եղած գաղափարն ունիք այդ օրէնքներու և կանոններու վրայ, սակայն մեր յօդուածը չը հրատարակելով ձեր ըրած այդ առարկութեան դիմաց կարմրացած մնացինք, որովհետև այդ յօդուածը *** ի յօդուածէն շատ կարճ էր, բայց եթէ երկար ալ ըլլար, կրնայիք շարունակութեամբ հրատարակել, քանի որ անիկայ քննադատական յօդուած մըն էր, ի՞նչ դուք փոխանակ այդպէս ընելու. Մեզ մէկ երկու շաբաթ սպասեցնելէ և կրկնակի դիմումներ ընել տալէ յետոյ, պատասխանեցիք թէ չի պիտի կրնաք հրատարակել, անիկայ սուտ չէ, կարդացէք ձեր թերթի... թուի խմբագրութեան պատասխանները։

Դուք ազատ էք կարծեմ, եթէ անպատճառ չէիք ուզեր այդ յօդուածը հրատարակել. թող չը հրատարակէիք, բայց յետոյ ինչո՞ւ համար այսքան՝ ձեր մէկ խեղճ ու կրակ կուսա՛ցի Երիտասարդը Հ. Գրիգորեան ստորագրութեամբ յօդուածը «նոյնու.

(*) Այս, Պարոն, սուտ է, որովհետև ձեր յօդուածը իսկ հաստատում է թէ՝ ձեր դէմ եղած քննադատութիւնների մասին դուք հերքումներ չէք ուղարկել. ինչ որ և պէտք էր ապացուցել։

Դուք այդ սուտը "սուտ չէ"ի վերածելու համար, մէջ էք բերում Գալայի քահանայի մատնիչութեան վերաբերեալ նամակը, որը բոլորովին կապ չունի այդ խնդիրների հետ, եւ որը յատկացված էր նրա համար միայն, որ Պ. Գրիգորեանի վկայութիւնը չէր բաւում այդպիսի ծանր պատասխանատուութեան տակ ձգել ամբողջ խմբագրութիւնը. իսկ Գրիգորեանի անհամբեր պնդումներից ազատվելու համար, խմբագրութիւնը փափկանք կատ լինելով՝ երկարութիւնը պատճառ բռնեց, իսկ երբ Ռումանիայից էլ տեղեկութիւններ ստացաւ, այլ եւս չը վարանեց ամբողջովին ապագրելու.

Բայց մեզ զարմացնում է որ դուք ձեզ էլ խառնում էք այդ խնդրին. այդ խնդրում միայն Պ. Գրիգորեանը մեզ հետ գործ ունէր, Իրողութիւնը այն է որ դուք «Շարժում»ին երբէք հերքումներ չէք ուղարկած, որը մեզ բոլորովին ցաւ չէ պատճառած, հաւատացէք, բայց յայտարարում էք՝ «Շարժում»ը ՉԸ ՏՊԱԳՐԵՐ. Միթէ այս սուտը, պարոն, կարող է ճշմարտութեան վերածվե՞լ, որ չափ էլ որ դուք ճիգեր թափէք ձեզ ճշմարտասէր եւ գիտնական ներկայացնելու մեզ։

Պ. Աճէմեանը երբէք առաջարկած չէ ձեզ «Շարժում»ին աշխատակցել։

Աստուած սիրէք, մի ներէք. ձեզնից ներողութիւն խնդրող չը կայ. դուք քննադատվում էք իբրև անկարող եւ անպատրաստ ուսուցիչ-տը նորէն: Եթէ ապացուցէք որ ձեր դէմ եղած (իբրև ուսուցչի) քննադատութիւնները անհիմն են, մենք ոչ թէ ձեզնից ներողութիւն կը խնդրենք, այլ ձեր քննադատներին կը մատնանշենք իրենց կարծիքների անհիմն լինելը:

Եւ հաւատացէք որ ձեր քննադատները մինչեւ այժմ կարողանում են պնդել որ դուք անկարող ուսուցիչ էք թերեւս շատ ու շատ ազնիւ մարդ։

ՎԱՐԴՕ

— Ոչ, այդ լաւ չէ՛. աշխարհի մէջ մարդս մի մտերիմ, սրտակից կամ արենակից պէտք է ունենայ։

Թէ չէ աշխարհում ապրելը շատ ծանր կը լինի։ Ա՛յ ես, շատ կեանք եմ անցկացրել, մենք աղքատ մարդիկ ենք. մեզ պահողը այս ձիերն են, նրանք են մեզ հաց տալիս: Բայց երբէք կեանքի դառնութիւնը չեմ զգում, որովհետեւ ընտանիք, կին երեխաներ ունեմ: Մեր գիւղը առաջ շատ մեծ էր, բայց շատերը Թուրքիա գաղթեցին. Ստամբոլից խօջաներ եկան քարոզեցին որ Թուրքիա վերադառնանք, հաւատացնելով որ Սուլթանը իր հաւատակիցներին շատ բարութիւններ պէտք է անի. Ու... շատերը յիմարաբար հաւատացին. Հիմա նամակներ են գրում որ զղջացել են, բայց այլ եւս վերադառնալ անկարելի է: Կառավարութիւնը թոյլ չի տալիս:

Հա, դուն հայ ե՞ս.

— Այո,

— Ասում են թէ Թուրքիայում հայերին շատ են նեղում, սպանում են. ճի՞շդ է։

— Ճիշդ է. բայց միթէ դուք չէ՞ք համակրում Սուլթանի այդ չարութիւններին.

— Չէ. ինչո՞ւ համակրենք. մարդ սպանելը լաւ բան չէ որ։ Աշխարհը ամեն մարդի համար է. Աստուծու կարգադրութիւնը այդպէս է։ Այստեղ եկող խօջաները մեզ ասում էին որ Սուլթանը պէտք է կոտորել տայ իր երկրի բոլոր քրիստոնեաներին և նրանց հողերը մեզ տայ։ Ով սիրում է ուրիշի ունեցածին տիրանալ, համոզվեց ու գնաց։ Բայց հիմա Սուլթանը չի կարողանում ամենքին էլ կոտորել. Ցարը չի թողում. ամենքն էլ առանց հողի են մնացել. իրենց այստեղից տարածն էլ կերել վերջացրել են:

Ցարը չի թողուելի վրա Տաղիկեանը դառնութեամբ ժպտաց:

Ձիերը ինքնաբերաբար սկսեցին արագ ընթանալ. մօտեցել էին գիւղին։ Թաթարը խօսակցութիւնը ընդհատեց ու սանձերը թուլացնելով մտրակը օդի մէջ պտոյտ տուեց:

Սանձարձակ ձիերը փոշին ամպեր բարձրացնելով թռան դէպի գիւղը, ու կանգ առան գիւղի ծայրում գտնվող մի փոքրիկ, սպիտակ պատերով, փոքրիկ լուսամուտներով տնակի դռան առջեւ։

Տնակը կառապանինն էր. մի տասը տարեկան տղա դուրս թռաւ ու սանձերը Թաթարի ձեռքից առաւ։

Թաթարը Տաղիկեանին ներս հրաւիրեց, տարաւ մի սենեակ, որի յատակը ծածկված էր խոտից հիւսված խսիրներով։

—Դուք այստեղ նստեցէք, պարոն, ես հիմա կը պատուիրեմ որ իսկոյն սամավար դնեն. եթէ ուզում էք լուացվել, ասացէք, հիմա աղջիկս ձեզ ջուր կը բերի լուացվելու։

Ուտելու բան էլ կը գտնուի. ձու, իւղ, կաթ։

Թաթարը դուրս եկաւ, իսկ Տաղիկեանը մնաց մենակ, սենեակում, սկսեց շրջագայել։

Մի քանի վայրկեանից ներս մտաւ, բաց կապոյտ զգեստով, կարմիր կրծկալով 14-15 տարեկան նրբադէմ, թխահեր, սեւ ու նեղ աչերով օրիորդ, լուացվելու ջուրը, սրբիչը եւ լագանը ձեռքին։

Տաղիկեանը մի քիչ շփոթեց. բայց նոյն վայրկեանին ներս եկաւ եւ կառապանը առաջարկելով.

—Համեցէք լուացվեցէք. Շատ փոշի կար։

—Թող ջուրը թողնի այստեղ, ես կը լուացվեմ։

—Ոչ, ոչ, մեր սովորութիւնը այսպէս է. իմ Զայնա պէտք է ծառայի հիւրերին։

(Շարունակելի)

թեամբ» հրատարակեցիք և մեզ առիթ տուիք որ ըսենք թէ «Շարժում»ի խմբագրութիւնը միայն իր կուսակիցներու կողմէն ղրկուած յօդուածները կը հրատարակէ։

Եթէ պր. Վարդօ ձեր թերթի սխալները տեղս գտնուող «մի քանի կարծեցեալ» Դաշնակցական լրբենիկներու բարեխօսութեամբ պիտի բանաք մեր առջեւ, պակաս ըլլայ. չենք ուզեր այդպիսի շնորհ, մենք չենք ուզեր ուրիշի բերնով թռչուն բռնել, և ո՛չ ալ մեր յօդուածները հրատարակել տալու համար կեղծաւորել, սողալ, այս կամ այն յարանուանութեան յարիլ. այս կամ այն թերթի ուղղութիւնը բռնել, մենք ըսած ենք այս ամենը պր. Տիգրան Աճեմեանի, այն ատեն երբ հարցուցած է մեզ թէ՝ ի՞նչու համար չենք գրեր կամ աշխատակցիր «ՇԱՐԺՈՒՄ»ին։

Մենք ունինք մեր սկզբունքները, որոնք հիմնուած են գիտութեան և ճշմարտութեան վրայ, մենք կը գրենք միայն ճշմարտութիւնը պաշտպանելու համար, և դուք տակաւ պիտի ճանչնաք մեզ։

Ասլան Տէրիկեան

Շումլա 25 ապրիլ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ամիսէ մը ՚ի վեր «Իրաւունք» լրագրոյ մէջը երեւան եկած են շարք մը գրութիւններ, որ ձգտած են անուանարկել մեզ ծանօթ իբր անցեալով, գերդաստանով, վարքով, բարքով և անկեղծութեամբ մեր սիրելի ու յարգելի հայրենակցի պարոն Մակար Յովհաննէսեանի նկատմամբ թէ դրամ շորթելու նպատակաւ, մարդիկ խաբելով Ռուսիա ղրկած է։

Այդ տեսակ աղտոտ ու ստոր ինթրիքներով դարձուածքներու դիմակը վար առնելու համար կուգանք յայտարարել որ Տ. Մակար Յովհաննէսեանը ամեն ժամանակ մեր մէջն եղած է. և երբէք ո և է կուսակցութեան մը անունով Պուրկազէն Ֆիլիպէ գնացող երկաթուղիի գծի վրայ, խաբերայական միջոցներու դիմելով մէկէ մը 5 սանթիմ իսկ չէ ստացած. այլ ընդհակառակը պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացող մաս մը խարդախներէ ու խաբեբաներէ ամեն ժամանակ աշխատած է զմեզ զգուշացնել. և Ներկայ Ցեղ. կուսակցութեանց միջէն ալ էն նպատակայարմար Դաշնակցական կուսակցութիւնը նկատելով զմեզ համոզած է այդ կուսակցութեան ուղղին հետեւելու։

Մեր հայրենակցի տուած հրահանքին համաձայն, այսօր մենք կը պատկանիմք Դաշնակցութեան, ու մեր միջի հաւաքուած դրամները ալ առանց ո և է մէկու մը ձեռք տալու շիտակ Կեդրոնական Կոմիտէին կը ղրկեմք։

Այդ վատերը մեր հայրենակցի պատճառաւ մեր մէջը բոյն դնել չը կրնալով, ամենալրբաբար հրապարակ անցած են մրոտելու առարկելով թէ հաւաքուած դրամը շորթած է բայց ե՞րբ ի՞նչ միջոցով և կամ թէ ո՛րմէ. այդպիսի զրպարտիչ ու անհիմն լուրեր մէջ բերելով երբէք չեն մտաբերած թէ մենք ալ պիտի գանք մեր բողոքական ապտակը մեր [illegible] մէկտեղ այդ տեսակ ինկած ճիւաղներու ճակտին փակցունել, ծաղր ու ծանակ դարձունելով ի լուր աշխարհի։

Ի դիմաց Հայ. Ցեղ. Դաշնակցականաց

Մուրատ Զավուշ Ղազարեան

Վարդան Աղաճանեան

Առաքել Յովհաննէսեան

Աւետիս Առաքելեան և այլն։

Ստալճա կայարան ապրիլ 25 1902

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Շումլայի թաղ. խորհուրդին։

Ձեր նամակն և յօդուածը չենք տպագրեր, որովհետեւ իրենց վրայ ոչ մէկ ստորագրութիւն կայ. միմիայն թաղականութեան նամակին վրայ գտնուած կնիքը չը բաւեր, յօդուածին մէջ «պատիւ» նիւթ մատակարարող շատ մը կէտեր կան, եթէ կուզէք որ տպագրենք, ստորագրեցէք. և այդ ստորագրութիւնները վաւերացուցէք օրինաւորապէս, որովհետեւ ձեր ստորագրութիւնները մեզի ծանօթ չեն։

Խմբագրութիւն

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Բօսթանձայի հայերը ամէն տեսչի հոգածութեան տակ ազգային վարժարան մը բացեր են։

— Թեհրանի ազգային Կրթասէր խնամակալութիւնը, առաջին անգամ ներկայացում մը սարքեր է ի նպաստ կրթական գործին։

— Վանայ Երամեան վարժարանի սաները իրենց մէջ երեք ոսկի հանգանակելով՝ ղրկեր են Շամախիի արկածելոց։

— Պոլսոյ թերթերը կը հաղորդեն որ Սանասարեան վարժարանի փոխադրութիւնը ի Խարբերդ վերջնապէս որոշուած է. և այդ փոխադրութիւնը կը կատարուի վարժարանը իր լճացած վիճակէն հանելու համար։

— Վառնայի ազգային վարժարանները՝ որոնք մանկական հիւանդութեանց պատճառով գոցուած էին, պիտի բացուին, բայց մանկապարտէզը և ստորին դասարանները դեռ գոց պիտի մնան։

— Կաթողիկոսի ննջարանին ձեղունը, իր բոցակայեղած միջոցին, փլեր է։

— Ստացանք «Արտէմիս»ի Գ. պրակը. ուշանալուն պատճառը խմբագրութեան ազգային իշխանութեանց հետ գործ ունենալն է։

«Արտէմիս» նոյն տպաւորութիւնը կը թողու, ինչ որ թողուցած էր իր առաջին համարով։ Հայ ընտանեկան կեանքին մէջ հանրային կերպարանք չառած երեւոյթներ կը նկարագրուին, որոնք փոխանակ օգուտ բերելու, վնասակար պիտի ըլլան։ Այդ եզակի տգեղ պատկերներու նկարագրութիւնը մեր կուսացի կարդալ գիտցող կիներուն շատ տգեղ դասեր պիտի տայ։

— Ստացանք «ԴՐՕՇԱԿ»ը, որուն կցուած յաւելուածին մէջ, Մխիթար կապացուցանէ թէ Վերակազմեալները արդէն կազմալուծուած էին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Պոլսէն կը հեռագրեն որ յոյն պատրիարքարանի մօտիկ ռուս և թուրք շրջանակներու մէջ կը պնդեն որ Ֆիրմիլեանի եպիսկոպոս օծուելու խնդիրը վճռուած է և տեղի պիտի ունենայ մօտերս։

— Ռուս դեսպան Զինովիեֆ որ արձակուրդով պոլսէն պիտի մեկնի, կսպասէ Ֆիրմիլեանի խնդրոյն վերջանալուն։

— Թուրք կառավարութիւնը այժմ քաղաքական պաշտօնեաներուն արգիլած է քրիստոնեայ տուներ յաճախել։ Այս արգիլումի նպատակն է որ պաշտօնեաները քրիստոնեաներու հետ դիւանագիտական խօսակցութիւններ չունենան և կարծիքներ չը փոխանակեն։

— Տէպրէի ալպանացիները մերժած են զօրք տալ, յայտարարելով որ թշնամին իրենց երկիրը խուժած պահուն, իրենք կրնան իրենց պարտականութիւնները կատարել։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

«ՎԷՉԷՐՆԻ ՊՕՇԹԱ» թերթը կը հաղորդէ որ Սօֆիայի թուրք գօմիտէը Ներքին գործոց նախարարէն պահանջեր է նոյն թերթը դադրեցնել, Սուլթանի դէմ խիստ լեզու գործածած ըլլալուն համար։ Բայց նախարարը պատասխանած է որ Պուլկարիոյ օրէնքները թոյլ չեն տար իրեն այդպիսի բան մը ընել։

— Նոյն թերթը կը հաղորդէ որ իրեն խմբագրութեան հետ միասին Սուլթանի պահանջով դատի տրուած են նաեւ «Շարժում» և «Իրաւունք»։

Ուրեմն մօտ ժամանակներս երեք թերթերու վարիչները առիթը պիտի ունենան պուլկար դատարանի առջեւ, օրէնքով ո-րակելու Սուլթան Համիտը։

— Սուլթանը Էգզարխի յոբելեանին առթիւ Պոլիս գացած պուլկար պատուիրակութեան շքանշաններ պարգեւեր է։

ՖՐԱՆՍԱ

Մարթինի կղզիէն Սէն Պիէր մայրաքաղաքի քով գտնուած հրաբուխային լեռ մը ժայթքեր և ամբողջ քաղաքը աւերակ դարձուցեր է։

Բնակիչները գրեթէ ամբողջովին ոչնչացած են։

Այդ կղզին Ֆրանսային կը պատկանի և Անթիլեան կղզիներէն մին է։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

Լորտ Սոլզպէրի իր վերջին ճառին յայտարարած է որ անգլիական կառավարութիւնը երբէք տրամադիր չէ իր նախկին պահանջներէն ետ կենալ և հաշտութեան բանակցութիւնները այդ ոգով կը տարուին։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

«ԲԱՐԿԷՆ ՍԻՒՆԻ» ընթերցարանի մէջ կը ծախուի Ատոմ Եարճանեանի «Դիւցազնօրէն» ի նպաստ Հայ Ուսանողական Միութեան։

Գինն է 1 լէֆ արծաթ։

Կը ծախուի նաեւ «Ղարիպի Ազատութեան Ճանապարհին»։

Գինն է 90 սանթիմ

Վառնա

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՇԱՐԺՈՒՄ»

Կը տպագրուին ամէն լեզուէ այցետոմս, հասցէտոմս, նամակագլուխ, հարսանեկան հրաւիրագիր, մահազդ։

Գիները յոյժ դիւրամատչելի։

Ուրիշ քաղաքներէ եկած յանձնարարութիւններ ճշդութեամբ և փութով կը կատարուին։

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՆԽԻՆ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպայի Հայ. Ուս Միութեան նամակ ուղարկելու եւ առհասարակ ամէն տեսակ դիմում ընելու համար պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէով

Իւնիոն տէ Զ'էդիւտիան Արմ.

լ'Էօրոբ ռիւ տը լ'Էքօլ տը Շիմի 2

Սուիս Ժընէվ

Կարգադիր Յանձնաժողով

Отговорникъ

Мурадъ-Ераносянъ

Печ. Взаимность" — Варна